

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Tanító alapképzési szak

Levelező munkarend

MAGYARÓSI-VÉGH BRIGITTA

**TÁJNYELVI SZAVAK ISMERETE EGY SOMOGYI KISTÉRSÉG HARMADIK ÉS
HATODIK OSZTÁLYOS TANULÓINAK KÖRÉBEN**

Belső konzulens: Dr.Kövérné Dr.Nagyházi Bernadette

Belső konzulens tanszéke: Anyanyelvi és Gyermek kultúra Tanszék

Szakedolgozatom témája tájnyelvi szavak ismerete egy somogyi kistérség (Nagyberény, Ságvár, Kiliti, Siófok) harmadik és hatodik osztályos tanulói körében. A tájnyelvi szavak ismerete iránti érdeklődésemet egy minikutatás keltette fel és ez ösztönzött további kutatásra. Arra voltam kíváncsi, hogy az általános iskola harmadik és hatodik osztályos tanulói milyen mértékben ismerik a mindennapi élethez kapcsolódó és a térségre nagyon jellemző tájnyelvi szavakat, illetve befolyásolják-e ismereteik mértékét olyan szociodemográfiai tényezők, mint az életkor, a lakóhely típusa és a nagyszülőkkel egy háztartásban élés.

A kutatásban négy iskola összesen 127 tanulója vett részt. 67 harmadik és 60 hatodik osztályos tanuló. Két feladatból álló mérőeszközt állítottam össze. Első feladatban főnevek jelentését kellett megadni a tanulóknak négy válaszlehetőség közül. A második feladatban példamondatokba kellett pótolniuk az igéket, összesen tizenkettőt, tizenhat ige közül.

Első kutatási kérdésemre, miszerint milyen mértékben ismerik a tájnyelvi szavakat, elenyésző mértékben lett a válasz. A tanulók többsége, a megkérdezett tizenkét főnév és tizenkét ige jelentésének felét sem tudta megadni helyesen. Ugyanakkor a tanulók jól ismerik a térségre nagyon jellemző kifejezéseket, mint a *bogár* (87%) és a *fűzet* (97%).

Második kutatási kérdésemre, miszerint befolyásolják-e szociodemográfiai tényezők a tájnyelvi szavak ismeretét, a következő eredmények mondhatók el. Életkor tekintetében a két feladat eredményét összesítve a hatodik osztályosok jobban teljesítettek mindegyik iskolában a

harmadik osztályosoknál, tehát az életkor befolyásoló tényező a tájnyelvi szavak ismeretében. A községben, illetve faluban élő tanulók, eredményesebben töltötték ki a tesztet, tehát a lakóhely is befolyásoló tényezőként jelentkezik. A nagyszülőkkel együtt lakás pozitív hatása azonban, nem mutatható ki releváns mértékben.

Szakedolgozatom 5.2. *Javaslatok* alfejezetében többféle módszert leírok, javaslatokat teszek, a tájnyelvi szavak fejlesztésére vonatkozóan. Ilyenek például a kihelyezett tanórák, helyi adottságok figyelembevételével. Kapcsolat a helyi nyugdíjas vagy hagyományőrző klubbal. Látogatás tájházban. Játékos szókincs fejlesztő feladatok tanórán. Király Lajos (1995 és 2002) művei alapján a somogyi hagyományok és hiedelmek megismertetése a tanulókkal.

Kutatásom legfőbb eredménye az, hogy bár kiveszőben vannak a tájnyelvi szavak a köznapi beszédből, a térségre nagyon jellemző szavak mégis szerepelnek a köztudatban.

A tájnyelvi szavak ismerete érték, melyet fejleszteni kell és érdemes.

„A magyar nemzeti kultúra alapja a magyar nyelv. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk a nemzeti identitásunk megteremtői, őrzői és alakítói” (NAT 2020, kerettanterv alsó tagozat, magyar nyelv és irodalom).